

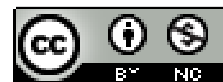
ГОДИШНИК НА СТУДЕНТИТЕ ПО СОЦИОЛОГИЯ
АСОЦИАЦИЯ НА СТУДЕНТИТЕ ПО СОЦИОЛОГИЯ В СУ
КАТЕДРА СОЦИОЛОГИЯ, ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ
СУ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
Том 4, 2007-2008

ХИПИ-ДВИЖЕНИЕТО – СУБКУЛТУРА В КРАЯ НА ХХ ВЕК

Иван Николаев Черноземски

Курсова работа по дисциплината "Социология на Културата"
Ръководител: ст. ас. Мила Минева

ВЪВЕДЕНИЕ

Субкултурите от средата и края на ХХ в. винаги са представлявали едно специфично явление. Действително, в различната научна литература има немалко трудове и изследвания, посветени на проблема за субкултурите и тяхното съществуване в рамките на обществото. Въпреки това различните субкултури, и в частност тази на хипитата, винаги са представлявали интерес в опита да бъде обяснено тяхното битуване в рамките на западното общество.

Първата глава от настоящата работа е озаглавена „Субкултурите на ХХ век“. В нея се прави опит да бъдат обяснени същността на субкултурата, нейното място в господстващата култура и причините за нейната поява. В параграф втори от главата са разгледани и различните културни движения в Западния свят от началото на ХХ век до края на неговите 70 години. Общата характеристика на “SWIN”-ите, “The mods”, „Хипи“-движението, “SKIN HEADS” и пънкаството ни помага още повече да обогатим представата си за младежките движения и тяхната култура.

Втората глава от работата носи заглавието „Хипи-движението – субкултурата в края на ХХ век” и разглежда субкултурата на хипитата и тяхното движение, което е и основен обект на настоящето изследване. Същността на хипитата е представена и разгледана в три основни параграфа:

§ 1 Наивният протест на „децата-цветя”

§ 2 „Вечното пътуване към себе си”

§ 3 Наркотиците – „намерената свобода”

Съдържанието на първия параграф е сведено най-вече до обща характеристика на разглежданото движение, (наричано още „децата-цветя”), която се базира на изследванията на проф. Антон Зиждервелд и други психолози, публицисти и социолози. Главната цел на тази първа част е да се открият и фиксират както причините за появата на хипи-движението, така и неговите отличителни черти в общата картина на младежкото недоволство.

Във втория параграф се посочва основното различие, отделящо хипитата от останалите недоволни, бунтуващи се младежи, а именно декларираното оттегляне от политическия живот и отхвърлянето на политически организации и борбата като ефикасно средство за достигане на някаква радикална промяна в обществото. В подкрепа на това се явява делото на водача на хипи-комуната „Ягодови полета” в Южна Каролина, Гридли Райт. В резултат на това отхвърляне хипитата окончателно се оттеглят от обществото, не само психически и духовно, но и физически, премествайки своите убежища извън градовете, далеч от цивилизацията.

Последната, трета част от работата, е озаглавена „Наркотиците – „намерената свобода”. В нея се обръща внимание главно на наркотичните вещества, използвани от хипитата, и причината те да се насочат към тяхната употреба. А те са много, ако съдим индивидуално за всеки един от представителите на това движение. От една страна, тяхната консумация е причината хипи-групата да се сближи, да се създаде така желаната от представителите ѝ атмосфера на „другарство и братство”. От друга страна обаче, чрез опияните се засилва емоционалността, експресията на изживяването. Тук се сблъскваме и с няколко различни мнения, принадлежащи на Гридли Райт, Джордж Кенан и Чарлз Райх. По нататък се обяснява значението на наркотичните вещества и се прави опит за равностойност от тяхната употреба и последиците от нея.

ГЛАВА I

СУБКУЛТУРИТЕ НА XX ВЕК

1. Социокултурно деление на субкултурите

В общ план в социологическата наука под субкултури обикновено се разбират тези социални образувания вътре в обществото, които се отличават от общоприетата нормативна култура по някои културни признаци: обичаи, норми, стил на поведение, ценностни ориентации, а понякога и институции. Образоването на субкултурите може да се изразява в обществената потребност от диференциация на духовния живот и поведението, от изработването на по-адекватни форми на поведение и дейност, които отговарят било на типа професия, било на специфични социални условия. Използването на термина „субкултура“ обаче съвсем не предполага, че група култури задължително са в конфликт с господстващата в рамките на цялото общество култура. Същото твърдение се отнася и за културата на големия град, която чувствително се различава от „селската“, която от своя страна е различна от общонационалната, утвърдена в ценностите и нормите, признати от обществото като цяло.

Социалните типове култура и различията, които съществуват между тях, могат да бъдат проследени както във всекидневния живот – маниери, интереси, норми, език, така и в духовните ценности и идеологии.

Има много социологически трудове, посветени на „културата на бедността“. Както бихме могли да предположим, тя е присъща на бедните слоеве от градското и селското население, за които в социален план е характерна липсата на постоянна работа и съответно на достатъчно средства за оцеляване. Това създава една специфична само за тях „култура на оцеляването“, която има своите духовни и битови аспекти.

След като съществува „култура на бедността“, би трябвало да има противоположна на нея - „култура на богатите“. За тази култура са характерни най-вече престижното и показно разточителство, култът към хедонизма и презрението към физическия труд, както и към хората, които не могат да си позволяват скъпи предмети и услуги. За тях е присъщо потреблението на луксозни стоки и услуги, което по един или друг начин става средство за дистанциране от по-малко осигурените, а за това средство се създава и мощната индустрия на разкоша.

Това, което характеризира културата на по-зрялата категория на собствениците, са най-вече формирането на специфични ценности, които включват професионалната активност, самокритичност и чувство за дълг и сдържаност.

Един от най-важните принципи за структурирането на културата е делението на столица и провинция (или периферия), което в значителна степен се отразява в живота на всяко общество със силна централизация на политическата и културна регулация. Повечето пъти провинциалната култура се разглежда като второстепенна, зависима от столичните влияния и непълноценна, а нейните активни елементи се стремят да отидат в столицата.

Съществува обаче и друго отношение към провинцията, което в случая е с положителен знак. Религиозната култура, в своите високи форми, по правило се изгражда не в политическите столици на държавите, а точно в периферните духовни центрове от манастирски тип. Една друга култура – националната, в значителна степен също се опира на културния живот в провинцията, която се разглежда като пазител на

самобитните традиции, въплъщение на устойчивостта и приемствеността, истинския патриотизъм и народния дух.

Специално внимание като субкултури предизвикват различните неконформистки типове отношения на младежта към обществото, дисидентските или алтернативните движения. От една страна, движенията могат да се различават по класов признак, а от друга - според отношението си към перспективите на общественото развитие. Към субкултурните организации задължително трябва да бъдат причислени и миграционните групи от чужда етническа среда, нетрадиционните религиозни групи и други.

През последните десетилетия на XX век в развитите страни от Западния свят устойчиво признание получават феминистките движения. Тези движения обаче не се ограничават само със социални или публични искания. Те издигат и искания за промяна на общия тип култура, в която, според тях, преобладават „патриархалната” и „мъжката” субкултура, допринасяща за доминирането на съответните емоции и ориентации. Крайният резултат обаче се оказва насърчаването на насилието, порнографията и разногласията.

Младежките движения с тяхната рок-култура, източните мистични течения, феминистките, расистките, етническите и други движения оказват чувствително влияние върху културата на „голямото” общество. Важно е обаче да се подчертае, че всички подобни движения могат да съществуват само в рамките на субкултурна структура, която не подронва „основополагащите” принципи на организацията на обществото като цяло. Разбира се, такава субкултурна диференциация е възможна само в условията на подреденост на социокултурната регулация в основните сфери на живота на едно общество.

2. Някои характерни черти на субкултурите в Западния свят

- i. Първото и най-ранно движение, което създава своя субкултура, се появява в началото на 50-те години на XX век в Англия и се нарича „SWING”, като името му произлиза от популярния вид джазова музика. Представителите на това субкултурно движение обикновено произхождат от твърде бедни семейства и имат ниско или никакво образование. За сметка на това те се появяват по лондонските улици с крещящо облекло, което не било характерно за тогавашния стандарт на обличане. Това обаче се явявал техният начин за изразяване на същността им.
- ii. Второто субкултурно движение се появява през 60-те години на XX век, отново в Англия, и нарича себе си „The mods” (модните, елегантните). Представителите на тази субкултура са значително по-добре финансово, а и с много по-добро образование от това на „SWING”-ите. Тяхната максима гласи „Живей пълноценно мига”. Групата на т.нар. елегантни или модни издига в култ лукса, което им позволява да сменят стила си на обличане почти непрекъснато в зависимост от модата в Англия. Те се обявяват против еднообразието, като искат да са различни от останалата част от обществото. Може би това е причината и те да са първото субкултурно движение, което въвежда наркотиците в масова

употреба. Музикалните им вкусове са популярните за периода – блус, рокендрол и „Rolling Stones”.

- iii. Хипи културата се появява в средата на 60-те години на XX век, първоначално в Англия, а после в Щатите и някои други държави. Това е първата (заедно със SKIN HEADS) контра или антикултура, като се има предвид, че ценностните им предпочитания са директно отрицание на доминиращите в обществото ценности. Тяхното облекло е почти винаги собственооръчно изработено, което го прави уникално, неповторимо и различно от всички останали. Хипитата се противопоставят на отчуждението и самотата, за което свидетелства и тяхната максима „Човек не трябва да живее отчужден и сам”. Групите на хипитата се сформират извън градовете или в техните околности, с цел да се избегне градският шум, конфронтирането с властите и изобщо да бъде намерено така желаното от тях спокойствие. Те са привърженици на един почти утопичен мирен и спокоен начин на живот, който трябва да е изпълнен с любов и разбирателство. Това поражда и може би най-популярната максима, която се превръща и в емблема на движението - „Правете любов, а не война”. Хипитата заявяват своето присъствие чрез графити и рисунки на публични места и издигат в култ чувствата и емоциите, а изцяло отхвърлят разума. Подобно на “The mods” и те масово използват наркотици и алкохол. Интересно е, че това е първата субкултурна група, която се опитва да издава вестници и по този начин да се сдобие с печатен орган, който да популяризира техния манифест.
- iv. Почти по същото време, когато се появяват и първите хипита (през 60-те години на XX век) се появяват и т. нар. “SKIN HEADS” (бръснати глави), съществуващи и до днес. Те произлизат от работническата класа (главно докери) на Ънктън, Англия. За тях характерна черта е агресивността, която е породена от култа към военната дисциплина. Те може би най-точно отговарят на онова, което е пълната противоположност на хипи-движението. Бръснатите глави отхвърлят всички младежки субкултурни групи, съществуващи тогава, изтъквайки само и единствено себе си. Наистина е интересен фактът, че скинарите се явяват субкултура, която едва ли не има за цел да изличи или по-скоро излекува обществото от останалите субкултури. Трябва да се отбележи, че първите и истински “SKIN HEADS” се обявяват против расизма (истинските “SKIN HEADS” наричат познатите ни от днес скинари-расисти “BoneHeads”), полицейската бруталност и бездействието на хипитата. Дори реге-изпълнителят Боб Марли в младежките си години е бил член на “SKIN HEADS” движението. Облеклото на бръснатите глави е тясно свързано с техния милитаристичен дух и настроение – те носят високи военни обувки, маскировъчни дрехи и сака с изрязани яки. Характерният за по-късните скинари расизъм е въведен от граф Дубино и фашистката партия в Англия, както и спекулацията, че емигрантите в Англия ги лишават от работните места, които иначе се полагат на белите англосаксонци. Най-характерна е тяхната неприязън спрямо негрите и циганите, както и азиатците. Това структуриране на расите те взимат директно от расовия модел на Хитлер и националсоциализма.
- v. Пънкарите (“Punks”- никакъвци, хулигани, боклуци) са последната субкултура, появила се през втората половина на 70-те години на XX век. Техните представители се намират главно в Англия и САЩ. Те имат за цел да

отблъскват, да шокират обществото. За да осъществят набелязаната цел им трябва нещо неவிжданo и авангардно – точно такива са и прическите им със сресани нагоре и различно боядисани коси. Това е и причината малко по-късно пънкърите да намират себе си в теорията на утопичния анархизъм. Тяхна основна максима е „Човекът е гаден и отблъскващ“.

ГЛАВА II

ХИПИ-ДВИЖЕНИЕТО

1 Наивният протест на „децата-цветя“

Повече от половин век измина от първоначалното стъписване, предизвикано от появата на дългоските, мръсни, причудливо и предизвикателно облечени младежи, наречени хипита. Първите сензационни репортажи на журналисти, доброволно включили се в хипи-комуни и изучаващи на място новото явление, интервюта с участници в хипи-движението, с видни учени, писатели, държавни дейци, които пълнят страниците на списанията и вестниците в капиталистическия западен свят след възникването на хипи-групите, постепенно отстъпиха място на сериозния, строг, социологически, психологически и културен научен анализ. Но на места основните дискусии за хипитата могат да бъдат срещнати и днес

Причините за този безспорен интерес от страна на учените към хипи-феномена се крият в цялостното значение на младежкия протест, който разтърси повечето западни страни през 60-те години. Студентското протестно движение, младежката „контра-култура“, антивоенните демонстрации на „децата-цветя“, поставят неведнъж западните правителства пред сериозни затруднения, изправят ги пред проблеми, чието решаване не търпи отлагане.

Сложната еволюция на недоволство на младото поколение от това време включва появата и развитието на хипи-движението, което, по общото становище на повечето изследователи на младежта, наред със студентския активизъм, оформи младежкия бунт на 60-те години на XX век. Провъзгласилите се за откриватели на нов, щастлив живот са доброволно изключили се от обществото, отрекли се както от потребителството му, така и от нормите, задълженията и отговорностите, които то неизбежно носи. Хипитата оказват влияние върху цялата радикално настроена младеж в западните общества, променят неговата ценностна ориентация, влияят върху неговата ценностна система и начин на живот

Хипи-движението е един от най-значителните субкултурни стилове. В техните собствени тълкувания хипитата са и „костюмирани уличници, беснеещи от скука“ и „уникално явление в съвременния свят“. Въпреки разнообразните, често разнопосочни

теоретически интерпретации, в тях могат да се открият и известни общи белези, макар и в различно проявление. Най-често се прибягва до сравнителна характеристика на хипи-движението – неговите специфики се съотнасят към господстващата култура, морал и идеи в него. От друга страна, хипи-начинът на живот се съпоставя и с основните пунктове от движението на т.нар. студенти-активисти.

В крайна сметка протестът на хипитата стана обект на анализ от страна на множество учени. Проблемите на хипи-културата и хипи-протеста се включват не само в изследователските полета на социологията и психологията, но дори и в изследванията на модерното изкуство. Обикновено темата на подобни търсения се заключава в обрисването на хипи-културата като елемент на младежката „контра култура”¹ Професорът по социология на Икономическия институт в Холандия Антон Зиждервелд, със своето произведение за съвременната култура „Абстрактното общество”, разглежда детайлно младежкия и студентски бунт в развитите западни страни през 60-те години на XX век, макар и предимно в неговите културни измерения. В своя опит да определи изцяло духа на протеста, да обхване неговата многостранност, професор Зиждервелд се насочва към един абстрактен, чисто теоретически анализ на явлениято. За да отрази общото и специфичното на екзотичните ритуали и марихуанни сбирки на хипитата, на стачките на недоволната средно-класова младеж, на „сит-инг”, „лав-инг”, „тиг-инг”, окупирането на университетските сгради, демонстрациите и маршовете, холандският изследовател категорично се отказва от каузалното обяснение на протеста. Той „конструира три идеални типа протест, които не се наблюдават в действителността, в чистата им форма, но представляват три от главните аспекти на духа на протеста”¹. Тези три идеални типа са гностицизъм, анархизъм и активизъм. При описанието на отделните типове протест в отличителните идеи на гностиците и анархистите ясно можем да разпознаем основните идеи на хипитата. Според Зиждервелд гностиците са реакция на рационалността на западната цивилизация. Интересът към мистиката, към Изтока, към наркотиците, емоциите, импресиите, чувствата, впечатленията, към будистката нирвана, характерни за хипи-протеста, са начин за отхвърляне на западното консуматорско общество. За гностиците, респективно за хипитата, основната ценност е откъсването от социалната отговорност и участие в обществения живот, което според тях е израз на пълната свобода на личността. Ако съдим по извода на Зиждервелд за гностиците: „няма култура, няма институции и следователно няма ограничения”². Посочвайки редица действителни и важни разлики на хипитата от описанието на гностиците, в своя труд Зиждервелд търси техните белези и в другия, втори основен стил на протест – анархисткия.

Според холандския учен гностиците отправят своята критика преди всичко срещу нахлуването на рационалността и рутината в обществото, докато анархистите се бунтуват предимно срещу традиционните ценности на това общество. Хипитата играят ролята на „дете-цвете”, което преживява удоволствието на ярките цветове, сантименталните песни и плакати. На мястото на политическата и социално икономическа власт „детето-цвете” поставя властта на цветята в нейната ирационална и омагьосваща сила.³

Макар че достига до много основни и характерни черти на хипи-движението в своето изследване, Зиждервелд сякаш се вглежда прекалено много в „гностически и анархистичен протест”, което следва логически от неговия стремеж към един своеобразен културен анализ на нашето време. Той включва в тази категория не само

¹ Zijderveld. Anton “The abstract society”, 1970. (преводът е мой, както и всички цитирани следващи чуждестранни изследвания).

² Пак там.

³ Пак там.

младите бунтари-хипита, но и редица явления от сферата на масовата култура и изкуствата, без да успява да посочи големите различия между тях.

Няма как и да не отбележим, че в своя труд професорът представя една задоволителна теза по отношение на това откъде произлиза идеологията на хипитата или, по-скоро, какви са нейните най-отличителни черти. Проблемът е, че Жиждервелд не успява да стигне до никаква хипотеза, с която да може адекватно да обясни причините, поради които се стига до появата на хипитата и техният уникален начин на протест. И в крайна сметка хипитата са уникална за времето си субкултура, която действително притежава редица сходства с източния гностицизъм и утопичния анархизъм, но самите те никога не са се определяли нито като едното, нито като другото. Това е и причината хипита да се наричат именно хипита – „децата цветя”, защото са уникално за времето си явление без аналог и, за съжаление, в труда на Жиждервелд не откриваме точно изяснена теория, отговаряща на въпросите „Какви и Кои са хипитата”.

2. „Вечното пътуване към себе си”

Като основно различие, отделящо хипитата от останалите недоволни, бунтуващи се младежи, често се посочва декларираното оттегляне от политическия живот, отхвърлянето на политическата организация и борба като ефикасни средства за достигане на някаква радикална промяна в обществото.

Действително, хипитата непрестанно демонстрират своето неучастие в политическите борби. По думите на един от участниците в движението, стремящ се да обоснове хипиевската позиция на неангажираност: „За да можеш свободно да действаш, не трябва да си ограничен от подтискащата система на ориентация и от егоистичните и безсмислени цели, които ни се предлагат и които получаваме като членове на едно общество”⁴.

Пасивното отхвърляне на ценностите на установената система, на нейния морал, хипитата провъзгласяват за главен белег на истинска революционност. Наивното отричане на всички постижения на цивилизацията, отказът от елементарните удобства и връщането към природата, хипитата съчетават с презрение към бюрокрацията и към всякакъв вид организация. Те издигат в култ някаква форма на пасивен анархизъм, непозната досега, и се стремят да подчинят логиката, рационалността и разума на случайността и експресивността.

В резултат от всичко това „децата-цветя” демонстративно се оттеглят от обществото и се концентрират върху самите себе си. Хипитата се заемат с някаква форма на психологическа интроспекция, която ги кара да се посветят на т.нар. „вечно пътуване към себе си”⁵, което най-общо трябва да представлява изучаване на собствената личност и нейните вътрешни, интимни преживявания, което са в противовес на активното и екстровеотно участие в активния социален живот.

В една или друга степен това идеалистично и утопично отношение към социалната действителност, която може да се промени едва след промяна на съзнанието (според хипи-идеологията), е присъщо на немалко младежки течения в развитите западни общества, но у хипитата всичко това е доведено до крайност.

---

⁴ Reich, Charles “The Greening of America”.

⁵ Пак там.

Гридли Райт, водач на хипи-комуната „Ягодови полета” в Южна Каролина, дава следното типично обяснение на това абсолютизиране на промяната в съзнанието: „За стотици хиляди години хората са се опитвали да променят нашия колективен живот чрез външни средства. Ако правителството направи това и това, ще бъде по-добре. Но нещата не станали по-добри, отколкото преди две хиляди години. Дори мъничко по-добри, съвсем мъничко. Ние може би дишаме малко по-добре и имаме повече удобства и улеснения, но това няма общо с мира, красотата, любовта”⁶.

Ето защо хипитата обявяват реформите и политическите борби за безполезни и декларират своето уединение чрез оттеглянето в околностите на малките селища или в крайните квартали на градовете, чрез неучастие в производството или потреблението, неспазване на моралните норми на обществото, дори и чрез езика.

Това твърдение е подкрепено и от реакцията на група хипита на въпросите на журналистката Марла Целебах от „Сан Франциско Кроникал” – те били посрещнати с непрестанен смях, докато накрая един от младежите обяснил: „Ние нямаме нищо общо. Ние не говорим едно и също. Съществува протест между нас самите”⁷.

Макар и така често подчертавано, оттеглянето на хипитата от обществото си остава фиктивно, както в конкретно практическо, така и в идейно отношение. „Оттеглилите се” от обществото хипита не спират да се ползват от неговите материални блага. Всички техни опити да скъсат с постиженията на цивилизацията, да се отделят напълно от социалната система, са предварително обречени на провал.

Хипитата продължават да консумират продуктите за масово потребление, въпреки че не взимат участие в произвеждането им. Многобройните кражби на селскостопански ферми, извършени от „децата-цветя”, които просят или продават саморъчно произведени сувенири по улиците на големите западноевропейски и американски градове, говорят не за някакво реално откъсване от обществото, а напротив – за неизбежната зависимост от него.

Не само задоволяването на практическите материални потребности принуждава хипитата непрестанно да влизат в контакт с омразния за тях свят – „света на възрастните”, на техниката, на бюрокрацията. Както стана ясно, хипитата съвсем не са първооткриватели на основните идеи, които издигат в свой пасивен протест. Тяхното развитие може да се проследи в историята на човешката обществена мисъл в продължение на столетия. В една или друга степен повечето от идеите в хипиевския „канон” са разработени от редица предходни философски, социологически, етически и прочие школи.

Изводът в случая е, въпреки че хипи-движението се явява субкултура, която се противопоставя и отрича изцяло масовата и господстваща култура на обществото, че то не би могло да съществува като явление без абстрактната рамка на същото това общество. Хипитата не само зависят от него, но и по някакъв начин може да се твърди, че те черпят „въдъхновение” от обществото и са негов плод или следствие. Дори цялостното им отричане на политическите борби и реформи е в противоречие с многобройните актове на публични протести и граждански неподчинения (най-популярният пример е този от април 1969 г. в калифорнийския университет „Бъркли”). Излиза, че въпреки множеството гръмки декларации за аполитичност и неангажираност или липса на позиция, всъщност поведението на хипитата ги определя като движения с ясно изразена политическа и гражданска позиция, колкото и несвойствено да звучи това именно за хипарите.

В този смисъл хипитата привличат вниманието на обществеността не толкова с новост и оригиналност на идеите, колкото с това, че в средата на ХХ век се опитват да

⁶ Brown, Michael “The politics and anti politics of young”, London.

⁷ Пак там.

приложат на практика едни безспорно утопични идеи и то в социо-критичен контекст. В своето движение „децата-цветя“ по един опростен и дори вулгарен начин се опитват да приложат своята идея на практика.

Редица учени посочват много от социалните, политически измерения на пасивния хипиевски протест. Стюарт Хол твърди, че въпреки честото определяне на хипитата като „отрицателна реакция на политическото участие“⁸ и, въпреки безспорния елемент на оттегляне от преки политически действия, в един по-широк социален контекст нещата стоят значително по-различно. Той привежда като доказателство на своята теза четири начина, чрез които хипитата са допринесли за политическата борба. Първо – хипитата, според Хол, са оформили стила на младежкия протест, нещо повече – те са издигнали въпроса за стила като политически проблем. Второ – авторът на „Хипитата - американски момент“ посочва, че „хипитата създадоха репертоар от различни начини за противопоставяне на обществото. Те оставиха своя следа върху драматургията на революционното движение. ...В същото време хипитата не само са обогатили тактическите средства на недоволното младо поколение, но са разширили обхвата на понятието политическо действие.... Трето, хипитата се придържат към своя собствена система от ценности, противоположна на официалната ценностна ориентация на обществото.... в опита да се създаде един нов вид субективност“⁹.

Ето как хипитата, въпреки всичките си декламации за политическа неангажираност, неусетно придобиват значение в света на политическите борби. Стюарт Хол смята, че има достатъчно основание да нарече хипитата „втора или трета вълна на един нов вид култура...партизанска война...война на социалното съзнание“¹⁰. Това дава основание на Хол да даде следната оценка на техния протест: „Обградени от обществото, освобождавайки се от тиранията, хипитата, техните предшественици и последователи, не могат да превърнат в действителност възможностите за революция. Вътрешната ограниченост на хипиевските идеи, деструктивните елементи във възгледите на „децата-цветя“, въпреки всичките им претенции за някакъв нов вид революционност, правят тяхното движение неспособно да доведе до разрешаването на сложните проблеми, които поставя пред младото поколение социалната действителност.“¹¹

Социалните и идейни конфликти, разтърсващи обществото, неминуемо се отразяват в основните теми на протеста на хипитата въпреки неговата пасивност, въпреки стремежа на хипитата към неангажираност, към живот вън и независимо от обществото. Този факт дава основания Джак Левин и Джеймс Спейтс, в своята студия „Битници, хипита, поколението на угнетените и американската средна класа – анализ на ценностите“, да определят появата на хипитата през 60те години да XX век като „поява на социално движение, носещо редица последици за американското общество“¹².

Развитието на хипи-протеста от 1968 г., което, според болшинството изследователи на хипи-движението, се сочи като изходен пункт (това е годината, в която хипи-феноменът е най-често срещан), до замирането на движението по линията

---

⁸Hall, Stuart. „The Hippies, an American Moment“. In: Student Power, J. Nagel (ed.), London: Merlin Press, 1969.

⁹ Hall, Stuart. „The Hippies, an American Moment“ In: Student Power, J. Nagel (ed.), London: Merlin Press, 1969.

¹⁰ Пак там.

¹¹ Пак там.

¹² Spates, James L, Levin, Jack. „Beats, hippies, the hip-generation and the American middle class: an analysis of values“; International social science journal. Vol. XXIV, No. 2, 1972. Published quarterly by Unesco.

на все по-засилващото се включване в обществения живот и политическите акции, е най-яркото доказателство за реалната социално-политическа обусловеност и функцията на хипи-движението

3. Наркотиците – „намерената свобода”

Едва ли в днешно време има някой, който да не е запознат с влиянието на наркотиците и последствията, които те водят след себе си, а именно зависимостта и появата на абстиненция и начинът, по който наркотиците влияят психологически и физически върху организма на употребяващия ги. Темата за наркотиците е твърде обширна и трудно обозрима и е невъзможно да се разгледа достатъчно подробно в рамките на настоящата работа. Затова в рамките на настоящото изследване темата за наркотиците ще бъде силно конкретизирана и ще се направи опит да бъде определена само онази част от проблематиката, която най-пряко засяга общността на хипи-движението.

Употребата на наркотици: марихуана, ЛСД, амфетамини и др., е неотделима част от хипиевския начин на живот. В наркотиците хипитата търсят един по-широк символичен смисъл. Чрез тяхната употреба се засилва емоционалността, експресията, изживяването. По този начин членовете на комуната или хипи-групата се сближават, създава се така желаната от тях атмосфера на другарство и братство. Интересът към източните мистични религиозни школи също може да се посочи като своеобразен катализатор за разпространението на наркоманията сред хипитата. Интроспекцията, вглъбяването в самия себе си, възвеличаването на субективното според хипитата може да бъде засилено чрез употребата на наркотици. Изолацията и самотата се преодоляват чрез любовта и наркотиците. „Марихуаната е причастието на моята религия”¹³ – под тези редове виждаме името на Гридли Райт, водачът на хипи-комуна в САЩ. Нещо повече, според него наркотиците са една от най-важните причини, поради които „хипи-движението е най-напредничавото, най-уникалното и революционно нещо, което става в историята на човешкия род”¹⁴.

Райт споделя и мнението си по отношение на въпроса с името на ЛСД. Според него то трябва да бъде променено на „доверие”. Веднага след това обаче виждаме и неговата аргументация по въпроса: „Аз смятам, че ако психеделичните наркотици се приемат в атмосферата на доверие, те дават възможност на човек да опознае своята собствена божествена същност и своето единство с живота”¹⁵.

Друг известен американски политически деец и дипломат, Джордж Кенан, пък търси причините за съществуващия сред хипитата култ към наркотиците в някои основни теоретически грешки на тяхната идеология. В речта на Кенан, подготвена за откриването на Новата библиотека в Суортморския колеж и публикувана под заглавието „Бунтари без програма” в „Ню Йорк Таймс Сънди Мегъзин”, предизвикала безпрецедентен отзвук не само в САЩ, но и в останалите Западни страни, се разглеждат подробно тези, както той ги нарича, „значителни философски, разрушителни грешки”¹⁶. Според Кенан първата грешка, която е допусната и с особена сила се отнася до употребата на наркотици, е „вярата, че човешкото същество има чудотворни извори в самото себе си, които могат да бъдат освободени и предоставени

¹³ Brown, Michael “The politics and anti politics of young”. London.

¹⁴ Пак там.

¹⁵ Пак там.

¹⁶ Kennan, George “Democracy and the student left”. London, 1968.

на него дори само чрез пасивното подчиняване на въздействието на някакъв вид стимули, като се позволи на естетичните импресии да погълнат личността или да се наруши психическото равновесие чрез химикали, които дават усещането, че се преживяват огромни неща”¹⁷.

Подобни погрешни идеи действително битуват сред хипитата, но Кенан се позовава на тях самоцелно, без да посочи причините, които обуславят тяхното наличие. В основата на засилената употреба на наркотици стои преди всичко дълбоката социална противоречивост на действителността, безсилието на отделната личност да преодолее безизходната, на която привидно е осъдена в условията на обществото, обречеността на индивидуалния бунт, чиито граници очевидно не може да надрасне и хипи-движението.

Субективизирането на действителността, бягството от реалния свят може да бъде едновременно както причина за употребата на наркотици от страна на младежите, така и неин плод. Според хипитата в известна степен може да се постигне намиране на успокоение чрез употребата на наркотици. В този смисъл отчуждените особено биват привлечани от халюциногени като мескалин и ЛСД, защото тези агенти съчетават желанието за оттегляне от общоприетия обичаен живот в обществото с обещанието за изключително засилена субективност и една своеобразна свръхсетивност.

Тръгвайки от хипиевското твърдение, че значението на наркотиците се изразява в някакво освобождаване на съзнанието от натрупаните предубеждения, чрез което нещата се разкриват в цялата си сложност, идеолозите на младежкия протест търсят дори една дидактическа функция на наркотиците като катализатор на самосъзнанието. Пример за това е Чарлз Райх, който в своята книга „Раззеленяване на Америка” придава на наркотиците, и то на т.нар. „психеделични наркотици”, особено значение, след като разглежда основните елементи на „Третото съзнание” (Consciousness III). Според него те са „едно от най-важните средства за възстановяване на притъпеното, еднообразно съзнание. Употребата на марихуана – пише той – по-скоро прилича на това, което се случва на човек с неясно зрение, след като си сложи очила.”¹⁸ Изкуствената възбуда на сетивата чрез употребата на наркотици за Райх придобива смисъл на освобождение на индивида. „В обществото, което пази своите граждани в една затворена система на мислене, което зависи толкова много от наложеното съзнание, марихуаната е създател на революция, тя е серум на истината”¹⁹. Но и самият Райх усеща, че приписваната роля на наркотиците, както и подобна защита на тяхната употреба, комбинирана с останалите „реклами” за тяхната „безвредност”, може да доведе до твърде нежелани последици за младото поколение. Затова той бърза да уточни – „...ако се употребяват продължително и прекалено, наркотиците стават фактор, който притъпява съзнанието”²⁰. Еднократно или неколkokратно, но не регулярно приемане на наркотици за Райх е оправдано, дори желателно, то може „...да осигури, да предизвика един първоначален шок, разтърсване на еуфорията и митологията на корпоративната държава, да стане начало на нов живот и мислене”²¹.

Очевидно Райх се стреми да оправдае употребата на наркотици сред младежта на Америка, като в същото време прави компромис с отрицателното отношение на общественото мнение – марихуаната съвсем не била опасна за здравето на младите, особено ако се приеме веднъж или два пъти. Но за никого в капиталистическите страни

¹⁷ Пак там.

¹⁸ Reich, Charles “The Greening of America”.

¹⁹ Пак там.

²⁰ Пак там.

²¹ Пак там.

не е тайна, че за недоволстващите младежи, особено за хипитата, употребата на наркотици съвсем не се заключава в един или два опита.

Стремежът към съзерцателност, пасивност, ирационалност, характерен за хипи-движението, се появява в безсилното прибягване към наркотиците. Бягството чрез ЛСД, мескалин, хероин и др. в един нереален свят в крайна сметка не довежда до желаната социална промяна, а само до духовна деформация и физическа разруха на повечето от участниците в хипи-движението.

Дълбокият песимизъм, стоящ в основата на идеите на хипитата, въпреки яркия им външен вид, обречеността на техния протест, проличават особено силно в разпространената сред тях страст към наркотиците. В същото време тя става още един удобен канал за насочване и манипулиране на съзнанието на огромно болшинство от млади хора.

За съжаление, в крайна сметка, от дистанцията на времето ясно личи, че чрез употребата на наркотиците не се достига до проясняване на личността, до мистични преживявания, нито се достига до така желаните идеали на едно утопично субкултурно общество; напротив, резултатът е: загуба на физическа и психическа енергия, както и на всякакви морални ценности (дори тези издигани от хипитата) и деградация на личността.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Разглежданата тема („Хипи-движението – субкултурата в края на ХХ век”) е прекалено обширна и може да бъде разглеждана в много и различни измерения, от различни гледни точки и в различно време. Ето защо работата не претендира за изчерпателност. Целта на настоящото изследване е в най-общ план да очертае рамките на въпросното движение и да представи някои популярни в литературата тези. Беше направен опит да бъдат засегнати най-вече темите, които биха могли да бъдат актуални и днес (около четири и повече десетилетия по-късно). Ако се вземат субкултурите, съществуващи тогава, ние можем да се опитаме да видим, ако не същите, то поне много близки явления в културата на днешните младежки организации. Наистина, съществува една значителна разлика във времето, но коренът, основата е една и съща, неподлежащата на коренно-значими промени, въпреки разликата във времето. Основните идеи и ценности са оцелели, като новите (съвременни) субкултурни движения просто са се „наслагвали” върху вече съществуващото. Общото между всички субкултури досега е, че всяка една е уникална, но и всяка една се базира на общия субкултурен модел.

Темата за наркотиците е актуална и днес, защото тяхната употреба е силно застъпена в съвременните субкултурни организации.

Макар и не толкова обемна и изчерпателна поради невъзможността да бъдат събрани и взети под внимание всички материали, засягащи темата, а и самият формат на работата (курсова работа), тя се стреми да отсее онази най-важна част от информацията, която би могла да изгради най-общата представа за субкултурите и, в частност, хипи-движението.

БИБЛИОГРАФИЯ:

1. Zijderfeld, Anton "The abstract society", 1970.
2. Brown, Michael "The politics and anti politics of young", London.
3. Reich, Charles "The Greening of America".
4. Hall, Stuart. "The Hippies, an American Moment". In: Student Power, J. Nagel (ed.), London: Merlin Press, 1969.
5. Spates, James L., Levin, Jack "Beats, hippies, the hip-generation and the American middle class: an analysis of values". International social science journal, Vol. XXIV, No. 2, 1972. Published quarterly by Unesco.
6. Kennan, George "Democracy and the student left", London, 1968.